

ARCHEOLOGIENOTA

ANTWERPEN – NIEUWE WESTWEG 2017

BUREAUONDERZOEK

ERFPUNT – CEL ONDERZOEK

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 26

OPDRACHTGEVER

Handico International NV, Cassiersstraat 19, 2060 Antwerpen

PROJECT

Antwerpen – Nieuwe Westweg 2017

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2017B105

UITVOERDER PROJECT

Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Marjolijn De Puydt

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Niet van toepassing

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - cel Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

onderzoek@erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/archeologischdienstwaasland>

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. VERANTWOORDING

Aan de Nieuwe Westweg te Antwerpen zal Handico International NV een deel van de bestaande containerterminal opnieuw aanleggen. In het kader van de geplande werkzaamheden is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) verplicht.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van Erfpunt. Het verslag van resultaten werd opgesteld door Thierry Van Neste en Marjolijn De Puydt.

1.2. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

PROJECTCODE

2017B105

WETTELIJK DEPOT

ISSN 0778-3841

BETROKKEN ACTOREN

Erkende archeoloog: Erfpunt (OE/ERK/Archeoloog/2016/00101)

Veldwerkleider: Thierry Van Neste

Assistent-archeoloog: Marjolijn De Puydt

NAAM OPDRACHTGEVER:

Handico International NV, Cassiersstraat 19, 2060 Antwerpen

VINDPLAATSNAAM:

Antwerpen – Nieuwe Westweg 2017 (ANTW NWW 17)

PROVINCIE:

Antwerpen

GEMEENTE:

Antwerpen

DEELGEMEENTE:

Antwerpen

PLAATS:

Nieuwe Westweg

TOPONIEM:

Nieuwe Westweg

COÖRDINATEN (LAMBERT '72):

Noord: 224753,006700 m

Oost: 147606,049000 m

Zuid: 224165,763900 m

West: 146935,340000 m

KADASTRALE GEGEVENS:

Antwerpen, Afdeling 18, Sectie B, percelen 98G (partim) en 98H (partim)

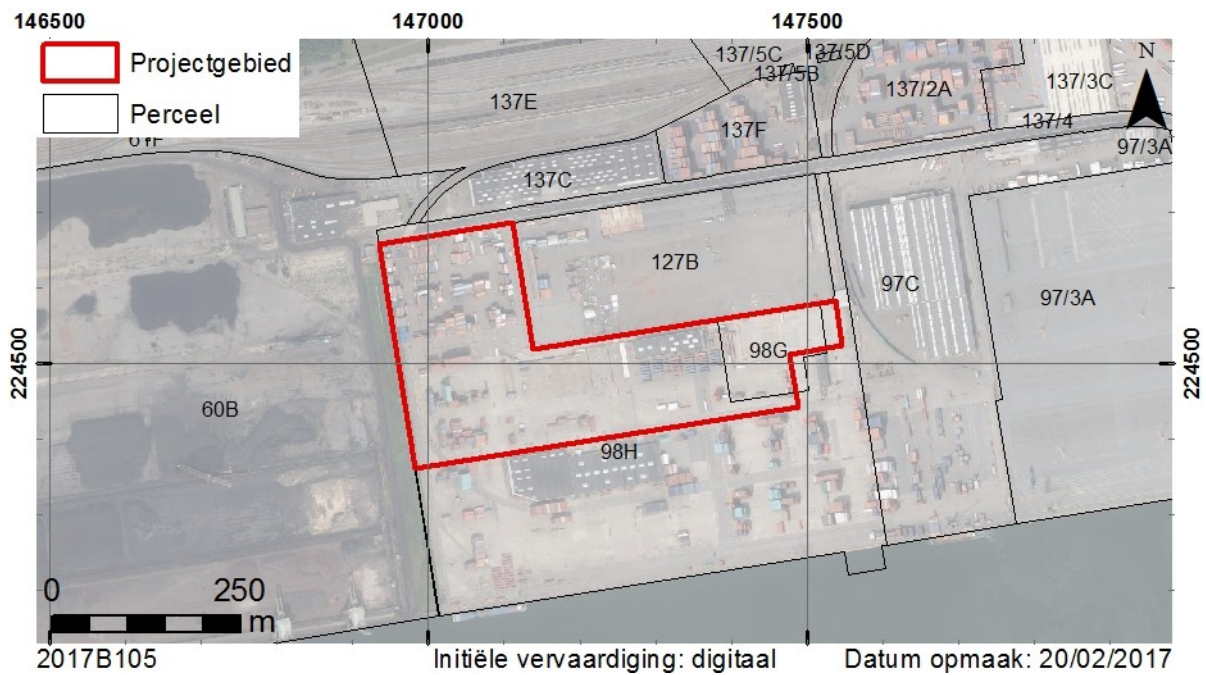

Fig. 1. Situering op het kadaster (GDI-Vlaanderen 2017).

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

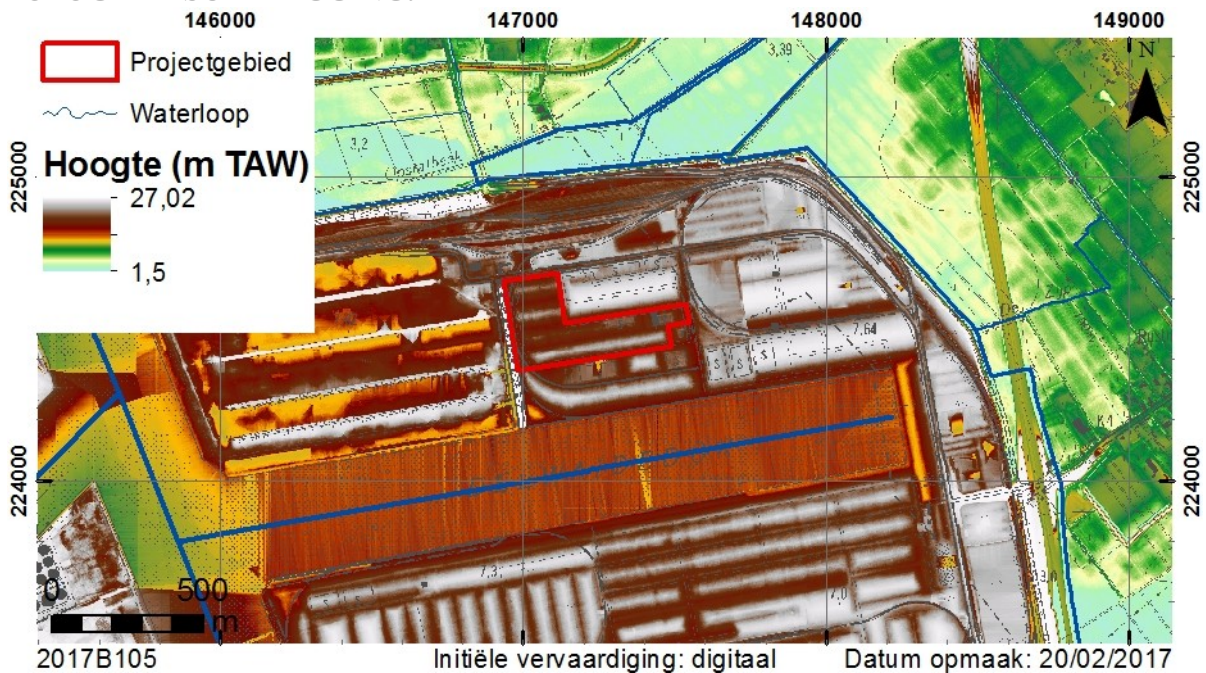

Fig. 2. Situering op de topografische kaart en het DHM-II (AGIV WMS; GDI-Vlaanderen 2016).

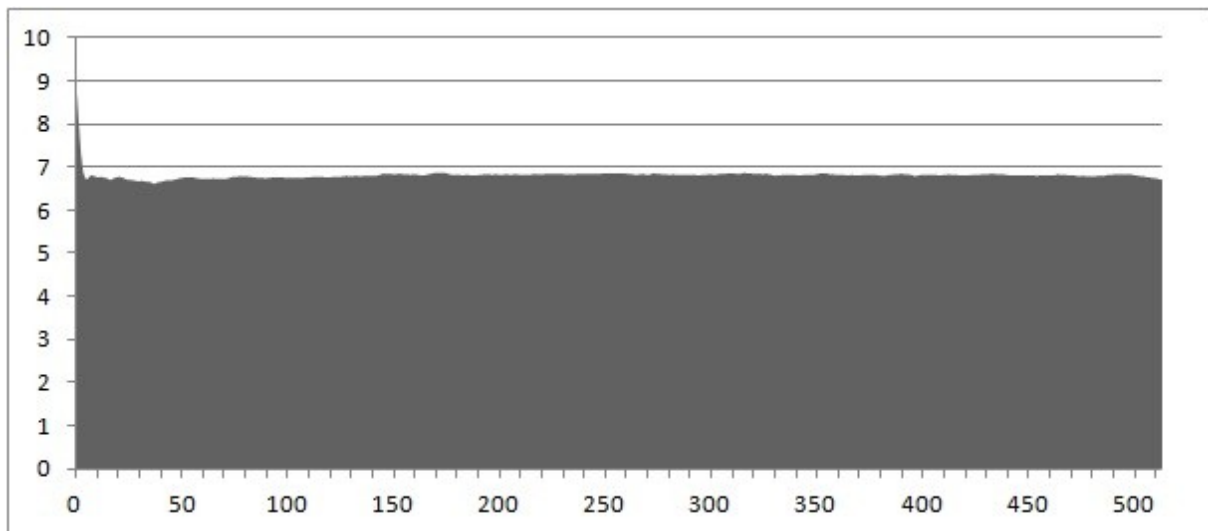

Fig. 3. Terreinprofiel.

BEGIN DATUM:

15 februari 2017

EINDDATUM:

22 februari 2017

RELEVANTE TERMEN UIT DE INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Typologie: niet van toepassing

Datering: 20ste eeuw

Stijlen: niet van toepassing,

Culturen: niet van toepassing

Materiaal: niet van toepassing

Soort: niet van toepassing

Gebeurtenis: bureauonderzoek

VERSTOORDE ZONES

Het projectgebied is gelegen in de Antwerpse haven, ter hoogte van het Delwaidedok. De gehele zone werd in het verleden opgehoogd. Daarnaast werden onder het projectgebied regenwaterstrengen aangelegd. Ter hoogte van de geplande vernieuwing hebben deze een diameter van 400 mm (fig. 6 en fig. 7).

1.3. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Het projectgebied ligt onmiddellijk ten noorden van het Delwaidedok, een zone die opgenomen is als gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Binnen het projectgebied zijn geen archeologische sites gekend.

Fig. 4. Situering op de CAI (GDI-Vlaanderen 2017).

1.4. OMSCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.4.1. Vraagstelling

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 101635,28 m², hierbij zal meer dan 5000 m² verstoord worden.

Artikel 5.4.1 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 stelt dat het bij *aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones* verplicht is om een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 van datzelfde decreet toe te voegen aan een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem.

Wanneer aangetoond kan worden dat:

1. met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
2. de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
3. verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

mag de rapportering over het bureauonderzoek een beperkte samenstelling hebben.

In voorkomend geval kan gesteld worden dat voldaan wordt aan voorwaarde 2.

In het kader van het bureauonderzoek met beperkte samenstelling:

- Wordt het plangebied afgebakend en beschreven;
- Wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingvergunning wordt aangevraagd, de uitvoeringswijze van deze werken en de potentiële impact ervan op het bodemarchief.

De resultaten van de analyses worden op plannen weergegeven. De resultaten van deze studies moeten toelaten een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor.

1.4.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek werden geen randvoorwaarden voorzien.

1.4.3. Geplande werken en bodemingrepen

Ter hoogte van de Nieuwe Westweg te Antwerpen zal een deel van de bestaande containerterminal opnieuw aangelegd worden. De voorziene weg is ongeveer 440 m lang en 31 m breed.

Ondergronds bevinden zich regenwaterstrengen. Bij de heraanleg zullen ook deze vernieuwd worden. De opnieuw aangelegde strengen zijn ongeveer 30 m lang en liggen op een diepte van 2 m ten opzichte van het huidige maaiveld.

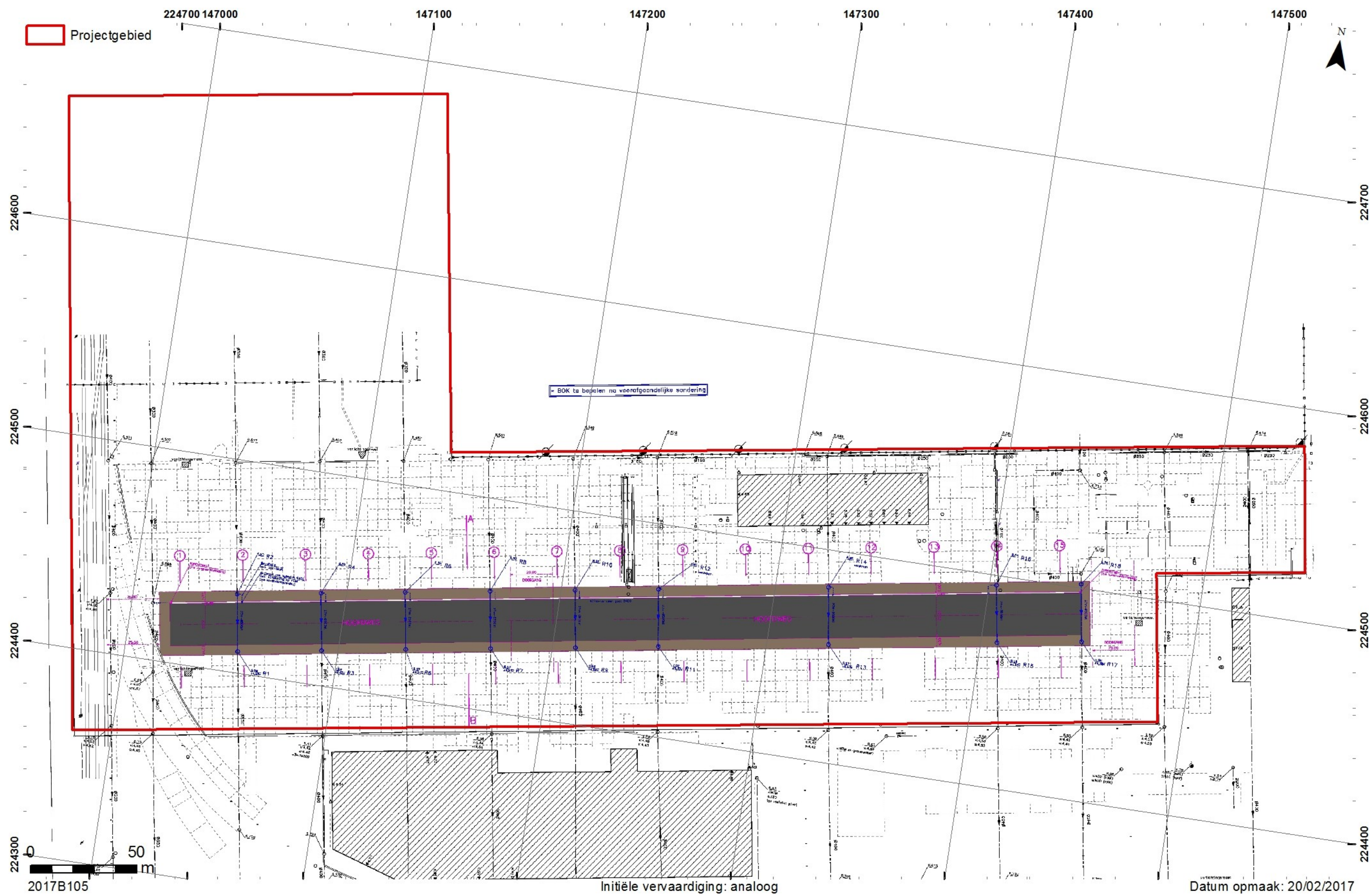

Fig. 5. Overzicht van het ontwerp van de nieuwe weg (Studiebureau Jouret bvba).

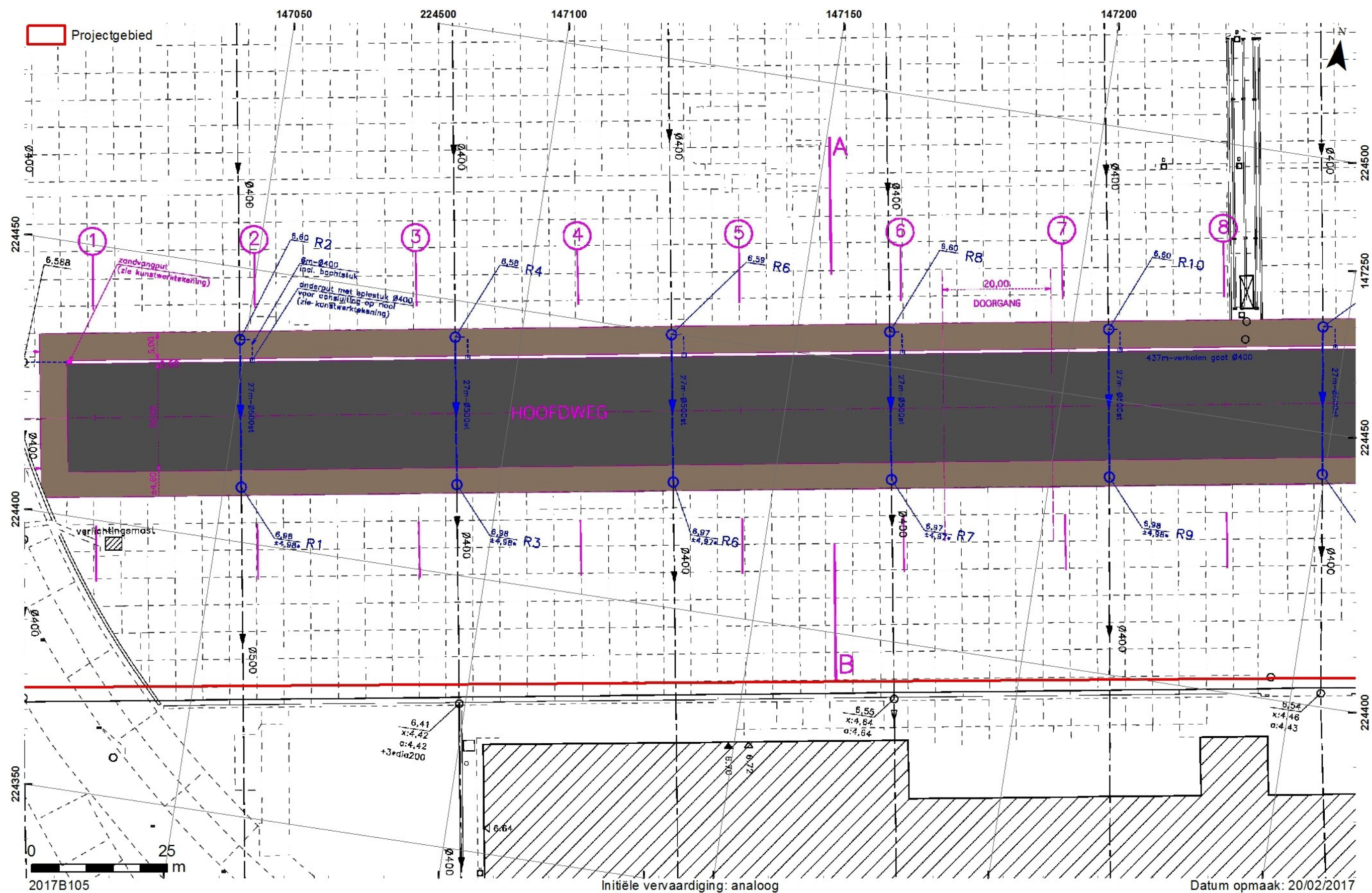

Fig. 6. Detail van het westelijke deel van de nieuwe geplande weg (Studiebureau Jouret bvba).

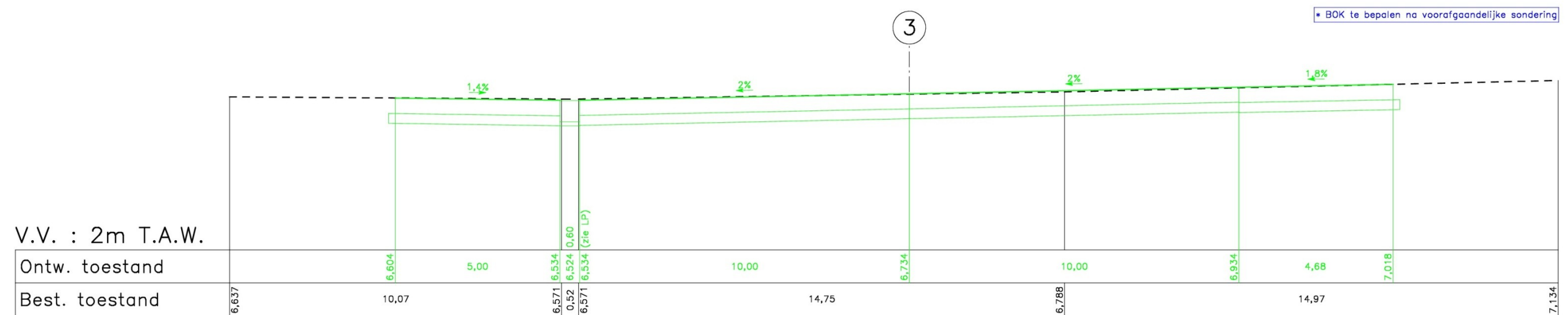
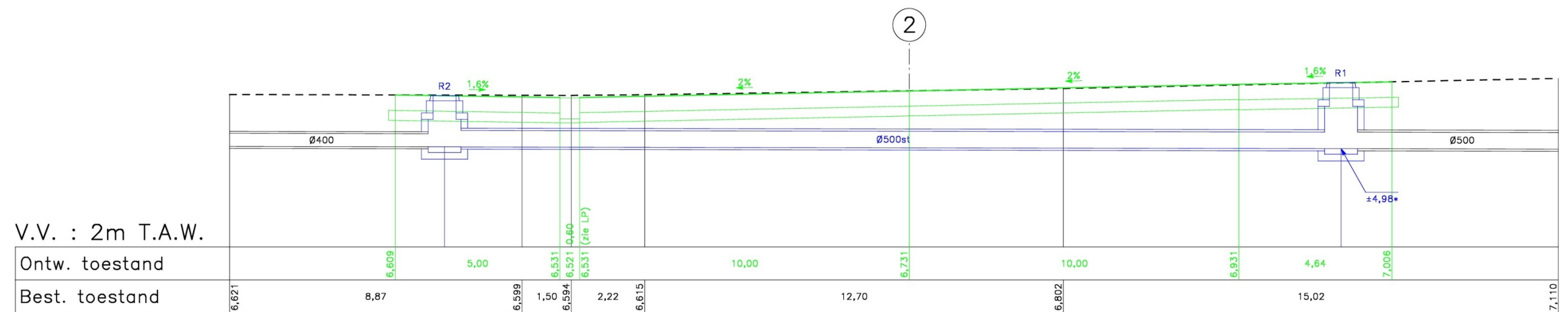
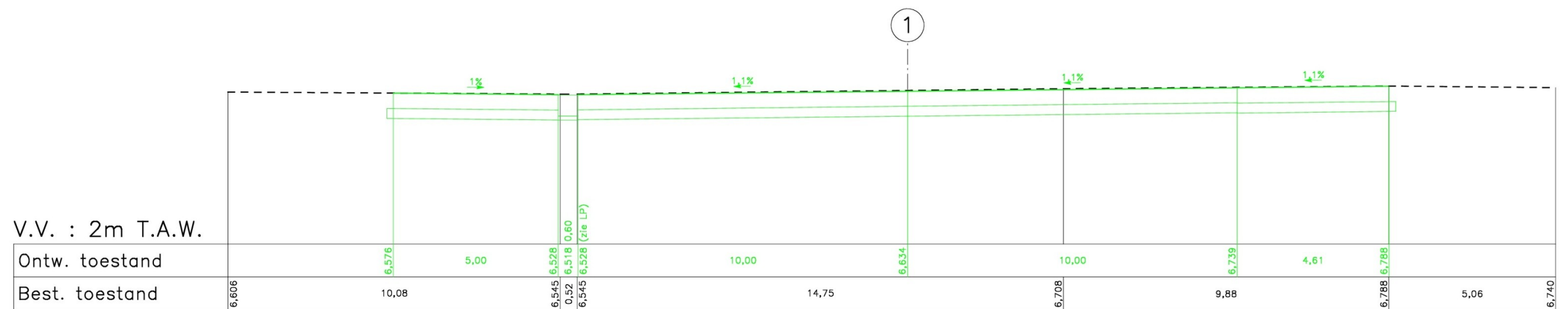
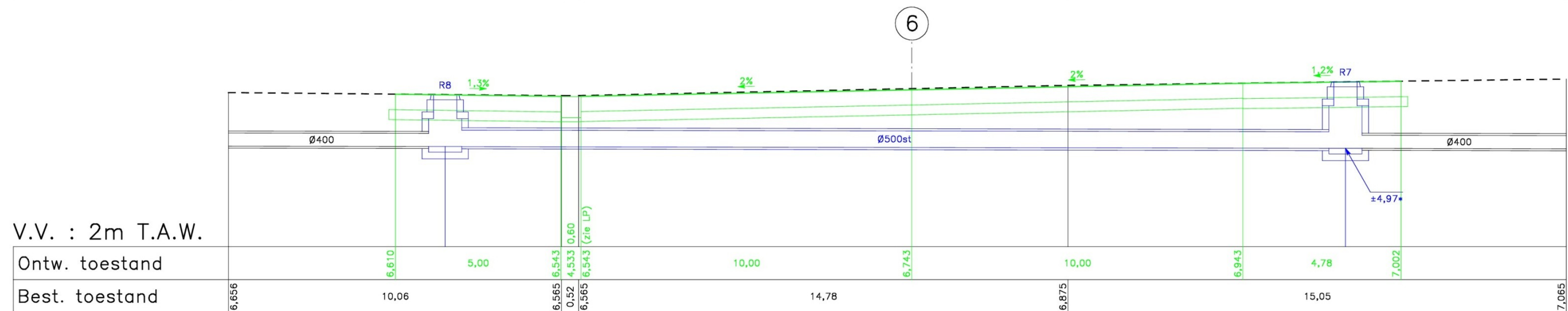
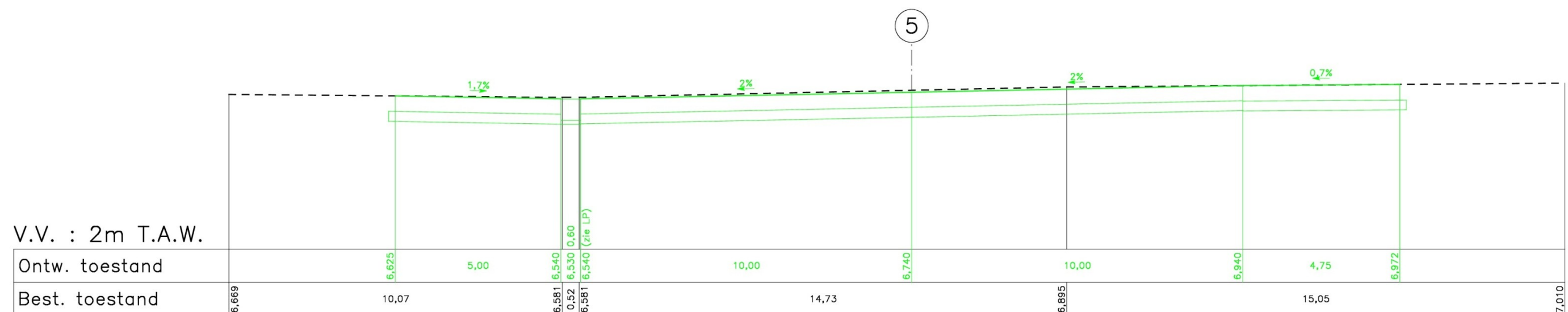
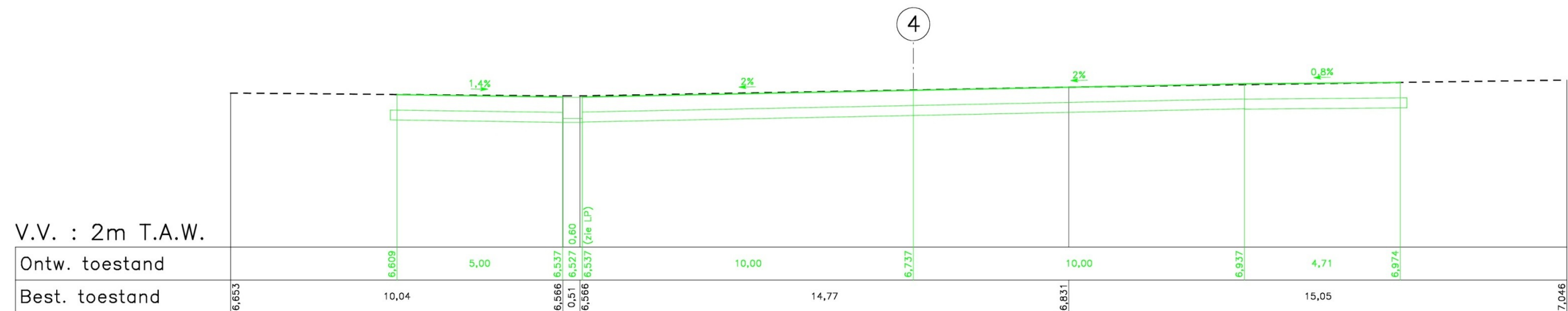

Fig. 8. Doorsneden 1-3 (Studiebureau Jouret bvba).

* BOK te bepalen na voorafgaandelijke sondering

Fig. 9. Doorsneden 4-6 (Studiebureau Jouret bvba).

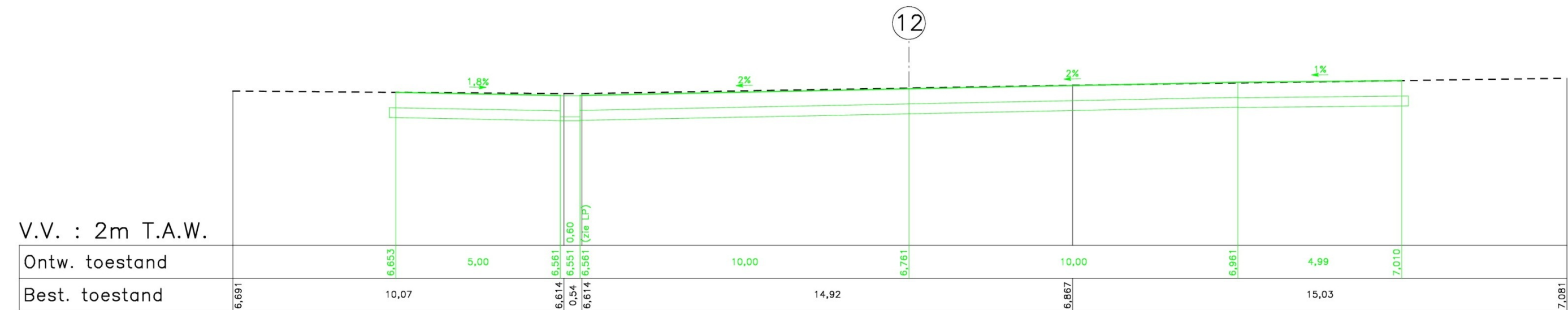
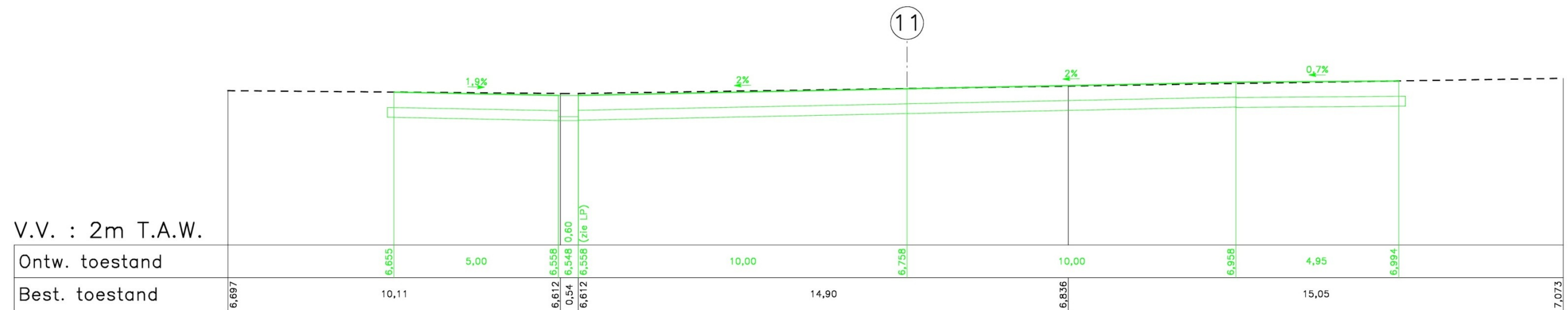
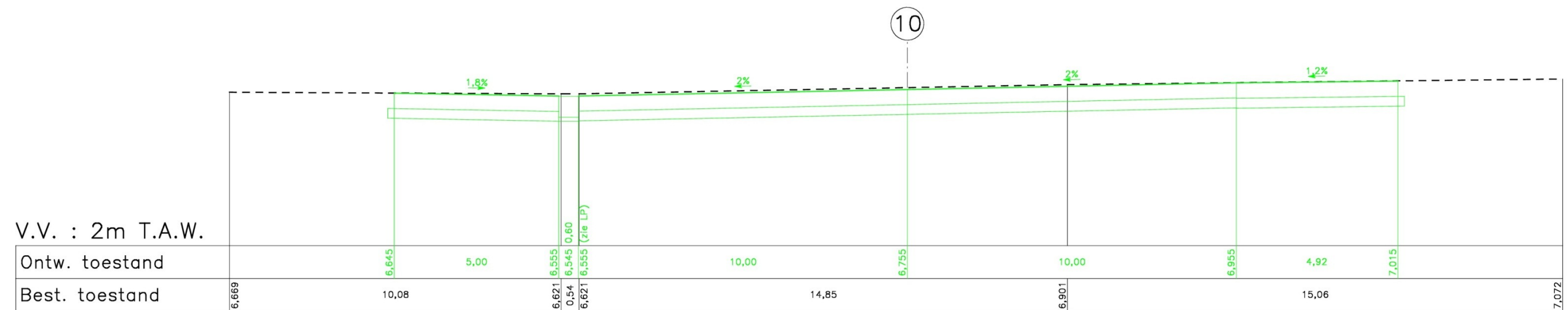

Fig. 11. Doorsneden 10-12 (Studiebureau Jouret bvba).

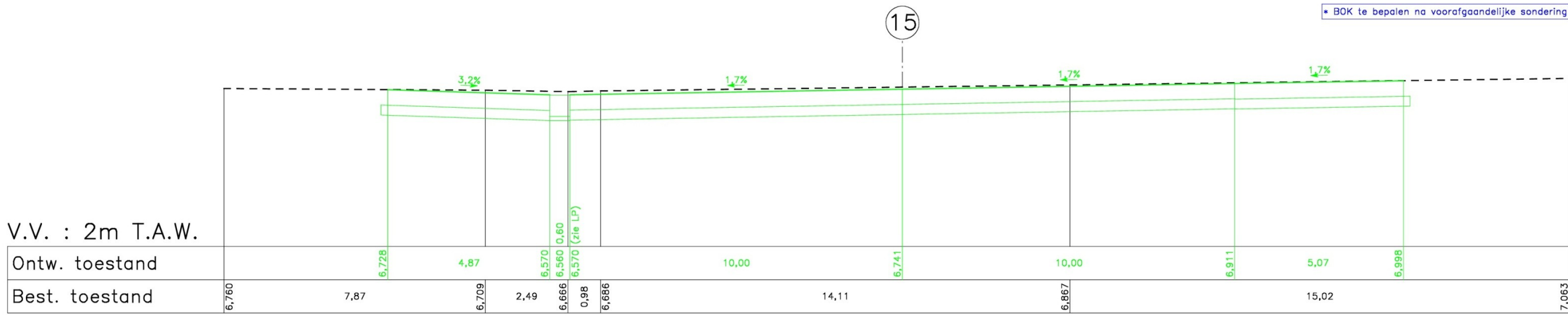
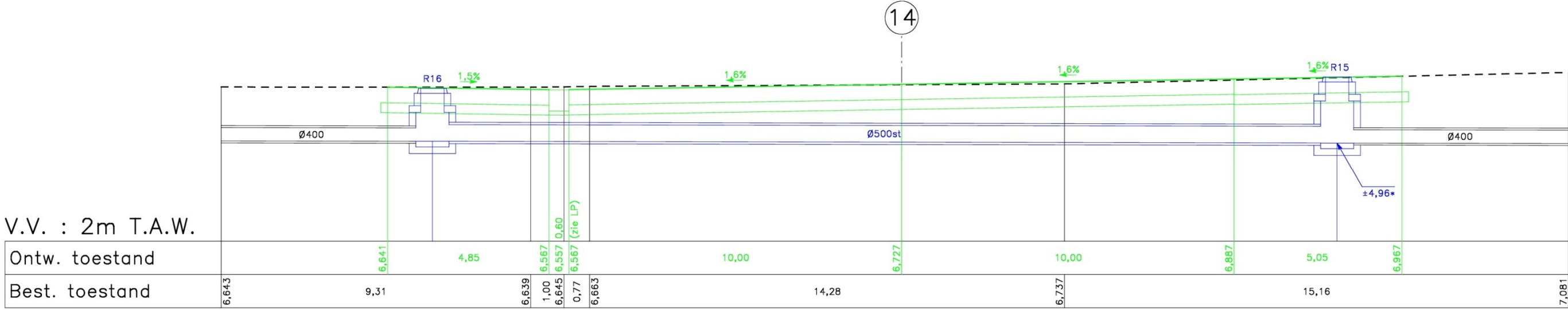
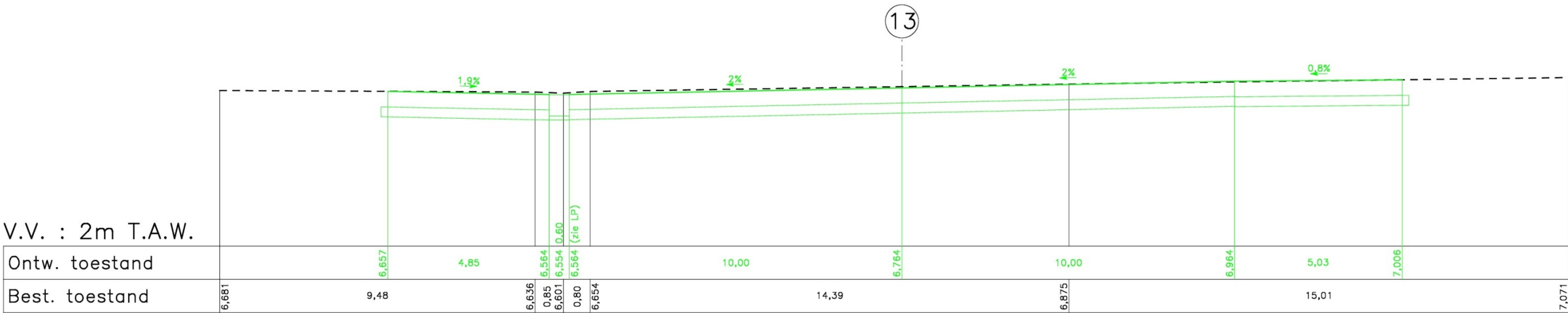

Fig. 12. Doorsneden 13-15 (Studiebureau Jouret bvba).

1.5. WERKWIJZE EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Voor het bureauonderzoek werd informatie aangaande de geplande werken verkregen via Studiebureau Jouret bvba. Informatie over de bodemsamenstelling werd verkregen via Laborex. Op basis van deze informatie werd vastgesteld dat voor de voorziene werken een archeologienota van beperkte samenstelling voldoende is. Om dit te motiveren werd gebruik gemaakt van de tweede versie van het digitaal hoogtemodel Vlaanderen, verkregen via de downloadcatalogus van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV)¹, en de topografische kaart van België uit 1981, verkregen via ArcGIS Online. Deze kaarten werden gebruikt als laag in ArcMap, waarin al het kaartmateriaal opgesteld werd.

Op basis van de verkregen gegevens werd een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering en de al dan niet te nemen maatregelen die hier het gevolg van zijn.

In de loop van dit onderzoek diende niet afgeweken te worden van de Code Goede Praktijk, werden geen externe specialisten geraadpleegd en werd geen wetenschappelijke advisering verkregen van personen die buiten het project stonden.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan wordt in digitale vorm aangeleverd aan Handico International NV, het agentschap Onroerend Erfgoed en Erfpunt – cel Beheer.

¹ <https://download.agiv.be/Catalogus>

2. MOTIVATIE VOOR NOTA MET BEPERKTE SAMENSTELLING

Het projectgebied bevindt zich in de haven van Antwerpen, ter hoogte van het Delwaidedok dat in 1982 ingehuldigd werd². Het gehele terrein van de Antwerpse haven werd in het verleden grondig opgehoogd. Dit is ook duidelijk zichtbaar op het digitale hoogtemodel (fig. 2): het projectgebied heeft een gemiddelde hoogte van 6,70 m TAW terwijl het maaiveld aan de rand van de haven gemiddeld op 3 m TAW ligt en geleidelijk aan verhoogd naar het noorden toe, waar de gemiddelde hoogte ± 4 m TAW bedraagt. Op basis van de topografische kaart van 1981 kan gesteld worden dat de hoogte van het oorspronkelijke maaiveld onder het projectgebied tussen 2 en 3 m TAW gelegen was (fig. 13).

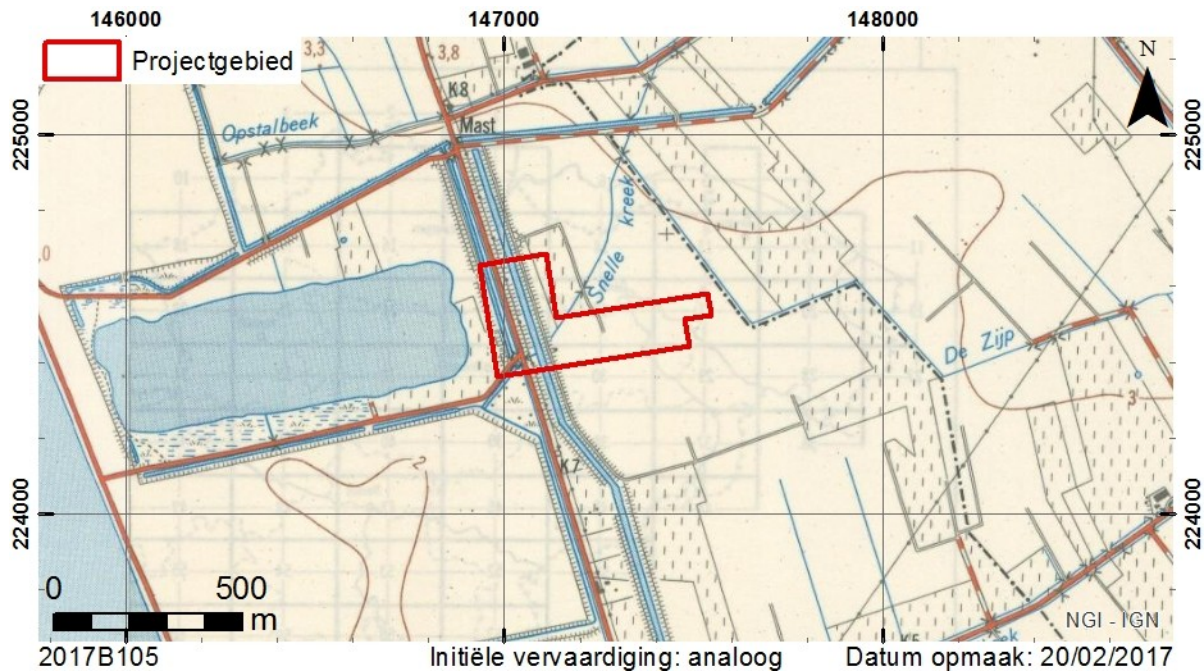

Fig. 13. Situering op de topografische kaart van 1981 (NGI-ArcGIS Online).

Het hoogteverschil tussen het projectgebied en het oorspronkelijke maaiveld bedraagt dan ook meer dan 2 m. Dit werd bevestigd door de sonderingen die uitgevoerd werden door Laborex (fig. 14). Onder de betonverharding – die gemiddeld 20 cm dik was – werd in sonderingen 1 tot en met 4, alsook in sondering 6, vochtig bruin zand met schelpjes aangetroffen tot een diepte van gemiddeld 2,44 m onder het maaiveld. Bij sondering 5 ontbrak het schelpengruis en ging de bovenste laag tot op 2,5 m onder het maaiveld.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2017.

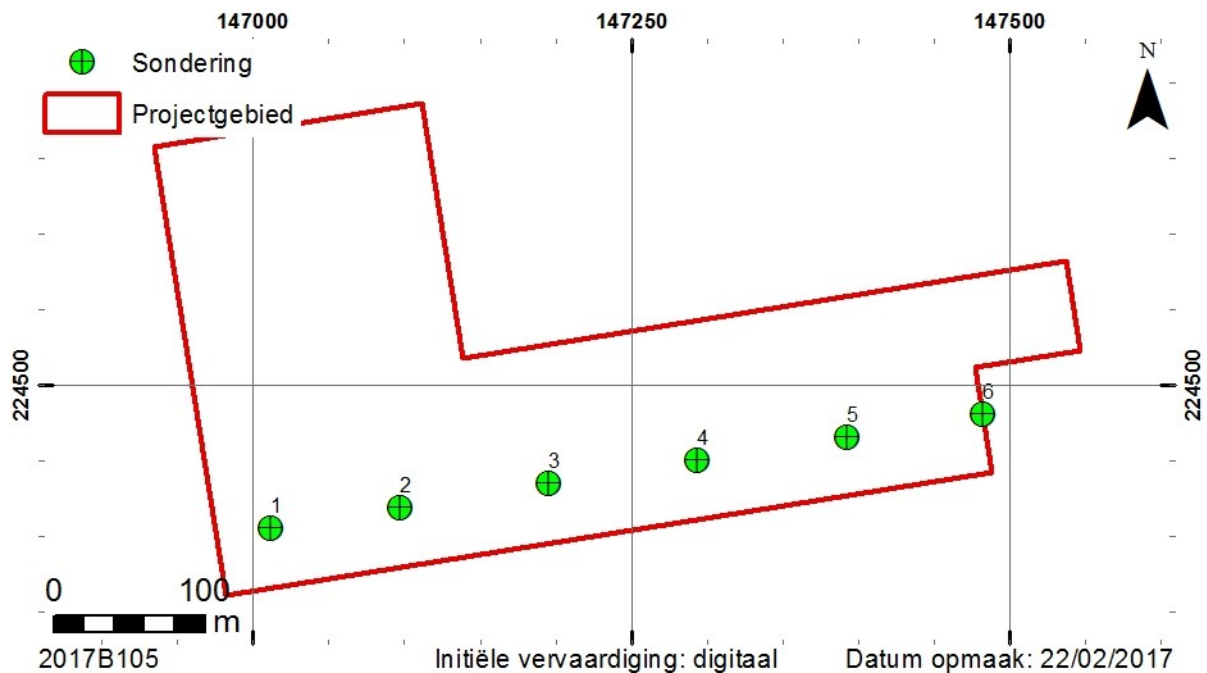

Fig. 14. Situering van de sonderingen (naar: Laborex).

De voorziene werken zullen maximaal 2 m diep gaan (fig. 8-fig. 12), waardoor het oorspronkelijke maaiveld – en bijgevolg ook het archeologische vlak – nooit verstoord zal worden. Daarenboven zal de maximaal te verstoren diepte reeds verstoord zijn door de bestaande regenwaterstrengen.

3. DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHETE GEBIED

Voorafgaand aan de inrichting als havengebied werd het projectgebied deels doorsneden door de Antwerpse Steenweg en een waterloop die aansloot op de Snelle beek. Het maaiveld lag toen tussen 2 en 3 m TAW. Bij de aanleg van het Delwaidedok en de bijhorende inrichting als havengebied werd het projectgebied grondig opgehoogd, waardoor de gemiddelde hoogte binnen het projectgebied momenteel 6,7 m TAW bedraagt. De huidige werken gaan maximaal 2 m diep, waardoor het oorspronkelijke maaiveld niet bereikt zal worden.

4. VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

Hoewel het mogelijk is dat er nog archeologisch erfgoed aanwezig is binnen het projectgebied, werd dit in de jaren 1980 afgedekt door de ophoging van de Antwerpse haven. Gezien de beperkte diepte van de geplande werken, zal het archeologische niveau niet bereikt worden.

5. SAMENVATTING

Handico International nv wil een deel van de containerterminal aan de Nieuwe Westweg in Antwerpen herinrichten. De vergunning zal aangevraagd worden voor het heraanleggen van een weg met een lengte van ± 440 m en een breedte van ± 31 m. Bij de heraanleg zullen eveneens de regenwaterstrengen opnieuw aangelegd worden. Gezien de omvang van de werken is de opmaak van een archeologienota verplicht. Deze kan echter in beperkte vorm opgesteld worden, aangezien de geplande werken het archeologisch niveau niet zullen bereiken. De werken gaan namelijk maximaal 2 m diep, terwijl de ondergrond bij de aanleg van de haven meer dan 2 m opgehoogd werd. In het kader van de huidige vergunning dienen dan ook geen maatregelen genomen te worden aangaande archeologisch erfgoed.

6. BIBLIOGRAFIE

6.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Delwaidedok, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/10770> (geraadpleegd op 16 februari 2017)
VERMEREN S. 2017: *Verslag nr. 17/040: ANTWERPEN – Nieuwe Westweg*, Aalst.

6.2. CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

GDI-VLAANDEREN 2016: *Digitaal Terreinmodel Vlaanderen, raster 1 m.*
GDI-VLAANDEREN 2017: *CAI*
JOURET H. 2016: *Dwarsprofielen*
JOURET H. 2016: *Grondplan*
JOURET H. 2016: *ANTWERPEN_Nieuwe_Westweg.dwg*
NGI 1981: *Topografische kaart van België* (via ArcGIS Online).

7. BIJLAGEN

- Lijst van plannen, kaarten en plattegronden
- Privacy-fiche
- Programma van maatregelen